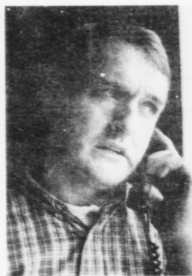

Viðmerkingar:

Miðflokkurinn og fullveldi

Heilt frá byrjun av kjakinum um fullveldi, hefur Miðflokkurinn stuðlað ætlanum landsstýrisins um kanningar av grundarlagnum undir ev. fullveldi, hetta tí at fremsta fortreitin fyrri at kunna taka eina rætta og skilgæða avgerð, og eina avgerð, sum tú kanst liva við framvið, er at tú hefur eitt gott grundarlag at bygga tína avgerð á.

Só er jú í øllum lívsins viðurskiftum – og ikki minst í tí avgerð, sum rokkur inn í ævinleikan.

trygga við at taka.

Byrjanin av fullveldispráttinum

Fyrstu ferð undirritaði, Miðflokksins vegna tók lut í fullveldispráttinum, var á fundi í útvarpshöllini, fundur frískipaður av tjóðveldisflokkurum – minnst meg rætt var hesin fundur ein av fyrstu mánaðunum 98. Á hesum fundi gjørdi eg pura greitt stóðu flokksins – at hvør livandi vera tráa eftir at standa á egnum beinum, hetta vísir náttúran okkum best, men eisini, at avgerð okkara í ev. fullveldissspurningi fór at verða tengd at, hvussu livilíkindi vanligar føroyingsins fóru at verða eftir slíka avgerð, og at hesa avgerð skuldu politikarar ikki taka, men vanligi føroyingurin – á fólkaatkvøðu.

Á hesum fundi, og mangan seinni, nýtti eg myndina um at leiða fólk út av rókini, út í trygt frælsi, har skuldi eingin blaksti út av rókini, út í óvissu.

Eitt lögtingsval, ið broytti alt

Løgtingsvalið í apríl 98 fór eina kollveltandi broyting við sær, nú gjørdist práttin um fullveldi ein veruleiki, sum flokkar og politikarar vóru nøyddir at taka stóðu til – tí føroyska fólkið hevði talað. Við valið valdi føroyska fólkið flokkar á ting í slíkum lutfalli, at hesir vóru fórir fyrri at skipa eitt landsstýri, ið setti sær fyrri at royna at fara tósið um fullveldi til veruleika.

Oman fyrri nevndi veruleiki setti alstór krav til allar flokkar, eisini til okkara, sum hava onnur mál enn sjálfstýrismál sum høvuðsmál okkara. Tí tóku vit í Miðflokkinum beinanvegin ta avgerð, at verða við til at fáa allar hugsandi upplýsingar á borðið, so ikki bert vit politikarar, men alt Føroya fólk, fóru at verða 100% for fyrri at taka eina avgerð á fólkaatkvøðum, eina avgerð, sum hvør einstakur kendi seg

Úrslit Miðflokksins av positiva politikkisnum

Alt tilfar á borðið hefur verið reyði tráðurin í teimum avgerðum, vit hava tikið síðani valið. Tí atkvøddi flokkurinn fyrri niðurstøtan um teimum kanningarboðum, sum í lotuni miðvíst arbeidda fyrri at fáa til vega grundleggjandi tilfar at leggja fyrri landsstýrið, lögtingið, men fyrst av øllum Føroya fólk. Tí atkvøddi flokkurinn eisini fyrri at seta grundløgarnavndina, har allar flokkar verða umboðaðir.

Hesin positivu politikkur flokksins fór við sær, at uttanlandsnevnd lögtingsins broytti fullveldissspøkt landsstýrisins soleiðis, at aðrenn landsstýrið kann fara til Danmarkar at samráðast, skal eitt kanningarúrslit leggjast opið fyrri Føroya fólk til kanningar gjøgnum eitt aðalorðaskifti á lögtingi, og fólkaatkvøðurnar verða bindandi.

Eini vælmeint ráð til Høgna Hoydal

Dagurin kemur, tá avgerðin skal takast – ikki av politikarum, men av vanligar føroyinginum. Tann dagin fara vit sum flokkur at geva okkara til-mæli um, hvussu atkvøðast skal. Men longu nú fari eg, sum tingmaður flokksins, at gera greitt, at avgerandi ráðgeving okkara verður tikin út frá hvussu umstøðurnar hjá tí fólki, sum her skal búleikast eftir fólkaatkvøðuna, verða.

Tí fari eg longu nú at geva Høgna Hoydal tey ráðini, at tosa nokur álvorsorð við nakkar floksfelagar sínar, sum tíverri til tíðir tykjast pura blankir hvat sosialpolitikkir viðvíkur (orð sum pensiónir og karensdagur (15-20 milliónir frá teim sjúkum) siga alt). Slíkur politikkur, góði Høgni, fer neyvan at geva fleiri dirvi at fara við tykkum eitt einasta fet á fullveldisleið!

Jenis av Rana, tingmaður f. Miðflokkin

Úr vavgreytinum

Vit mugu helst sláa fast, at kjakið um framtíðarstöðu Føroya hefur hug at enda í rópun og vavgreyti. Hvat merkir nú hetta orðið og hitt orðið? Vælddefinerað orð verða gjørd til ræðumyndir um at skerja vælferð og at missa rættindir. Nýggj og ógreidd orð verða blakað á borðið, sum kunnu orkymla fólk uppáftur meira.

Tað kann tó ikki endurtakast nógv ofta, at allar útgreiningar og avleiðingar verða lagdar á borðið, aðrenn fólkið skal taka stóðu til fullveldissspurningin.

Hóast eg ikki eri serfrøingur, vil eg kortini lýsa, hvat landsstýrið og samgongan leggur í innihaldið á teimum hugtøkum, sum verða brúkt. Vónandi kann hetta rætta nakrar misskilningar, ið tykjast ganga aftur í almenna orðaskiftinum og í fjolmiðlunum.

Tjóð merkir fólk Orðið tjóð merkir eitt fólk.

Ein tjóð er eitt fólk við felags søgu, virðum, máli og mentan. Hetta svarar til orðið »nation« í okkara grannamálum. Tíverri hefur heimssagan víst, at hetta hugtakið er vordrið vart saman við rasuskilnaði og rasismu, men tað hefur onki við tjóðarhugtakið at gera. Vit eiga at halda fast við, at tú ikki verður foddur við einum tjóðskapi, men tú skapar tær hann gjøgnum titt liv í verki – uttan mun til húðalit ella trúgv. Ongin tjóð ella mentan er heldur betri enn nokur onnur.

Grundsjónarmiðið hjá Sameindu Tjóða er júst, at við virðing og javnstøðu tjóðanna millum, kann veruligur heimsfelagsskapur og friður skapast.

Eitt land er eitt óki

Eitt land er sjálvsagt eitt landafrøðiligt hugtak. Altso eitt óki í heiminum við serligum eyðkennum, sum natúrliga er skilt frá øðrum við kletti, sjógv, vatni, vøkstri ella øðrum natúrligum eginleikum og eyðkennum.

Ein statur ella ríki er eitt ræðisóki:

Statir ella ríki eru nakað heilt annað. Tað snýr seg um, hvør hefur valdið yvir einum óki og yvir fólkinum í ókinum, og hvør kann taka avgerðir vegna hetta ókið – fólkið innanhygis og mótegis øðrum statum og ríkjum. Tað er altso ein ræðiseind. Viðurskiftini millum statir eru regulerað í statsrætti, og heimurin verður stýrdur eftir hesum reglum. Ríkini og statirnir í hesum heimi hava verið nógv og skiftandi. Kríggj, blóð og eldur hava lut mörk millum statir og ríki í Europa í ómínniligari tíðir. Kongar, keisarar og fúrstar vóru valdsharar, sum vóru

foddur til valdið ella tóku sær valdið við vápnamegi.

Tjóðarstaturnir.

Tjóðarstaturnir byrjaði sum eitt uppbyti, har valdshararnir høvdu eitt fólk – eina tjóð – undir sær í einum avmarkaðum óki. Men upplýsingartíðin í Europa kveikti heilt nýggj hugtøk um vald, fólk, menniskjur og mannarett. Við fronsku kollveltningini í 1789 vóru fólkaræðisligu kollveltningar rættliga settar á dagskránnar. Frakland gjørdist republikk – eitt lýðveldi – har fólkið skuldi hava ræðið og velja sínar egnu myndugleikar at umboða sít vald. Nú kundi tostast um nútímans tjóðarstatin, har ein tjóð fekk ræðisrætt yvir einum landi. Kortini hefur ongantíð verið talan um, at bert ein tjóð var í einum stat. Landamørk eru kritað á kortunum hjá generalum, og sera ilt er at tosa um nakrar natúrligar eindir. Minnilutar av øðrum fólki við serstakari mentan, máli, søgum og virðum hava altið verið og eru enn sjálvsagt í statum og londum. Kortini hava tey statsborgarskap í tí statinum, tey búgva og eiga at hava somu borgararéttindini.

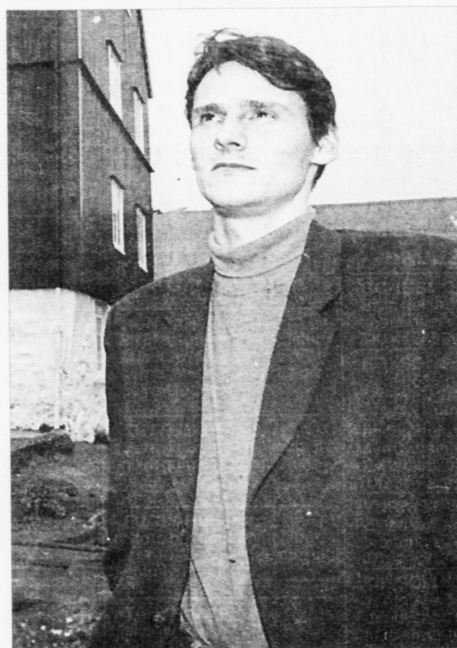
Nútímans fólkarættur

Hjálðaveldið hefur verið heimins regla heilt upp til okkara dagar. Við royndunum at uppløysa hjálðaveldið eftir seinna heimsbardaga, kom nútímans fólkarættur at galdra í heimshopi. Staðfest varð, at ein tjóð – eitt fólk – hefur søguligan ognarrætt og yvirvaldsrætt til sít natúrliga tilfeingi og landaóki og kann sostatt skipa seg í ein stat – til tess at varðveita sína mentan, sít mál, síni virðir og at skapa sær sína egnu søgu. Fólkið kann sjálvt velja sína stjórnskipan og sínar myndugleikar, sum kunnu gera bindandi atvur til aðrar fólkarættarlígar myndugleikar – aðrar statir. Hetta er tað, sum liggur í orðinum suverenitetur ella fullveldi. Eitt fólk, sum fer víðurkent fullveldi yvir sínum landi, kann so rópa seg eina sjálvstøðuga tjóð.

Statsskipanir

At eitt fólk skipar ein stat kann so gerast grundarlagið fyrri ymsum statsrættarlíggum og stjórnskipanum skipanum. Vit kenna sambandsríki ella samveldir, har statir byggja ein felags politiskan yvirbygning, og nógvar aðrar skipanir finnast.

Um fólkið velur at varðveita ein kong ella ein fúrstáa róa, vit statin eftir tí – kongaríki ella fúrstádomi – monarki. Í okkara parti av heiminum eru hetta bert leivdir av gamlari tíð. Tær flestu stjórnskipanir eru

Høgni Hoydal, landsstýrismaður í sjálfstýrismálum

fólkaræðisligar við parlament og fúrstar eru kransakokufigurar. Velur fólkið at skipa eitt lýðveldi, er talan um stat við fólkavaldum forseta.

Fullveldi og lýðveldi er ikki tað sama.

Island gjørdist eitt land við fullveldi í 1918, men valdi at vera í kongsfelagsskapi við Danmark ígjøgnum ein sáttmála. Í 1943 valdu íslendingar at gerast lýðveldi við egnum fólkavaldum forseta. Tað kundu íslendingar velja av sínum eintingum, tí teir høvdu fingið altjóða víðurkendan suverenitet – fullveldi – í 1918. Fullveldi er altso eitt grundleggjandi fólkarættarlígt hugtak. Lýðveldi er ein serlig stats- og stjórnskipan. Eg hugsi, at hetta var ein misskiljing í eini blaðsamrøðu í Dimmaletting við íslenska professaran Sigurð Lindal. Orðið tjóðveldi merkir bara fólka Vald – at føroyska tjóðin hefur suverenitetin yvir Føroyum. Tað sigur onki um kongsfelagsskap, lýðveldi, samveldi ella hvør vit ynskja skal umboða okkara vald. Við fullveldi ber til at taka avgerð um, hvussu vit vilja samstarva og fara í felagskap við aðrar statir. Tá eru føroyingar myndugir í altjóða høpi.

Ríkisfelagsskapur er tómt orð

Orðið ríkisfelagsskapur er eitt uppfundnið politiskt hugtak, sum ongan veruleika hefur í fólkarætti ella statsrætti. Danska ríkið er eitt eindarriki. Tað er alment

sligið fast óteljandi ferðir frá donskum myndugleikum, og tað vita allar aðrir statir í heiminum. Ognar- og yvirvaldsrætturin liggur bert í einum stað, nevniliga hjá donsku ríkismyndugleikum og, fullveldið er hjá danska fólkinum. Heimastýrisskipanin er bara nakað, danir kunnu velja at geva okkum ella at taka aftur. Hetta hava vit jú fingið prógv fyrri í verki.

Suverenitet mugu vit sjálvi taka

Ongin ivi er um, at føroyingar lúka allar fólkarættarlígar treytir fyrri at vera ein tjóð, og at Føroyar eru eitt sera vældefinerað landaóki. Spurningurin er bara, um vit vilja hava suverenitet, so tað verður altjóða víðurkent, at vit hava ognarrættin og yvirvaldsrættin yvir landinum og kunnu velja okkara egna stjórnskipan. At hetta verður mettt upp ímóti búskaparlíggum sjálvbjargni og øðrum spurningum, er týðiligt og skiligt. Og tí arbeidir landsstýrið so miðvíst við at vísa á møguleikar og vansar fyrri einum sjálvstøðugum føroyskum stat, har ætlanin er at vera í kongsfelagsskapi og øðrum felagsskapi við danska statin.

Einhvør onnur skipan, sum ikki nertir við fullveldisshugtakið, vil tí bert verða heimastýrisslógin í víðkaðum ella nýggjum hami. Tá liggur evsta ábyrgd og rættur hjá donskum myndugleikum og ikki hjá okkum sjálvum.

Høgni Hoydal